

Dersi Tamás

(1929—1975)

Búcsúzó Dersi Tamástól a Magyar Írók Szövetsége, az MTA Irodalomtudományi Intézetében készülő Magyar Sajtótörténet szerkesztősége, — munkatársai nevében.*

Korán derékbatört pályára az övé — ám jellegzetes és figyelemre méltó. — Dersi Tamás tanárnak indult és újságíró lett — kulturális rovatot vezetett és tudóssá vált. A magyar szellemi életben ma eléggé éles határ választja el az újságírót és a tudóst — a gyakorló kritikust és az irodalomtörténészt, a mindennapok harcaiban résztvevőt és a teoretikust —, olykor kölcsönös bizalmatlanság is. Dersi Tamás mihelyt felismerte ezt a helyzetet, tudatosan küzdött ellene, élete egyik céljának tekintette, hogy bebizonyítsa: lehet és kell egyszerre alkotó tudósnak és alkotó újságírónak lenni. És meg is találta azt a szerepet, azt a területet, amely alkalmas rá, hogy életének és tevékenységének két részét összefogja: a magyar sajtó történetét. Mert a magyar sajtó története éppen példája politika és tudomány, kultúra és közélet együttes erőfeszítésének, példája annak, hogy legnagyobb íróink személyesen és művükkel is jelen voltak a sajtóban, magasra emelték és az emelte magasra őket, — hogy egy nagy újságíró, egy nagy szerkesztő egyszermind az irodalomnak is nagy alakja, vezetője és szervezője.

Nem elődök nélkül, folytatva egy hosszú sort, így lett Dersi Tamás a magyar sajtótörténet újraszervezője, egyik szerkesztője és írója. Mikes Lajosról írt könyvében először mutatta fel a szerkesztőt, — az újságírót és az irodalom szervezőjét. Hatalmas anyaggyűjtés, józan mérlegelés, érdekes feldolgozás jellemzi ezt a könyvet, tudósi pályájának nyitányát. Dersi Tamás nagy energiával elkezdte szervezni a Magyar Sajtótörténetet, szerkesztőként és szerzőként tárgyalt, intézkedett. Most, amikor e nagy mű körvonalai már kibontakoznak és az I. kötet megjelenése közeledik, van, nem feledhetjük, hogy nem jött volna létre a fáradszóró, lelkes Dersi Tamás nélkül. E munka során születtek újabb sajtótörténeti tanulmányai a századvég sajtójáról. Ezekben nézett szembe a maga módján a magyar társadalom, történelem — nyomaiban ma is ható — ellentéteivel, buktatóival is. Dersi Tamás a ma vitáiban és a szintézis, az összefogás, a marxista bázis erősítésének híve volt. . .

Tudós, szerkesztő és kritikus volt Dersi Tamás. Ez utóbbi területen is össze akarta kapcsolni a közéletet, a távolival, a napi kritikát a tanulmánnyal, a bírálatot a teóriával. Kedves területe a dráma volt — részletes, elmélyült drámaelemzés-kötetet adott közre (*Thália szekeren*). Élete végén pedig megpróbálkozott az egyik legvonzóbb és legnehezebb történelmi műfajjal, a portréval is: Illés Endréről írt könyvet a Kortársaink sorozatba, — betegágyán még dolgozott rajta, javíttatta, akkor fejezte be.

Most veszem észre, hogy rövid, félbeszakadt pályáról szóltam és mégis arról beszélhettem: mennyi mindent hagyott már maga mögött, milyen sokkal gazdagította a magyar tudományt Dersi Tamás. Mégiscsak eredményes volt ez az életút, habár nem viták, konfliktusok, belső hasadások nélkül való — mindkét oldallal támadtak belső és külső nehézségei. De energiával, derűvel, céltudatossággal bírta, támaszkodott barátaira és erőt adott neki marxista volta, kommunista szilárdsága.

Kegyetlenül korán szakadt meg e pálya, újabb kísérletek és eredmények előtt. Művei megmaradnak és megmarad törekvése is — tudós újságírónak, újságíró tudósnak lenni, marxista sajtótudományt alkotni. Kedves munkatársam, barátom Dersi Tamás, búcsúzó tőled.

Szabolcsi Miklós

Merényi Varga László

(1942—1975)

A szegedi József Attila Tudományegyetem Régi Magyar Irodalomtörténeti Tanszéke adjunktusaként 33. életévében, 1975. június 8-án elhunyt Merényi Varga László helyét fennmaradó művei mérik majd ki tudományunk történetében. A végbúcsú keserű alkalmát oly dolgok rögzítésére használnám fel inkább, amelyek értékes tanulmányaiban rejtve maradt sokoldalú személyiségét világíthatják meg.

A közvetlenül utánunk következő szegedi fiatal nemzedék tagja volt: a költő Veress Miklós, a filozófus Kelemen János, a kritikus Rigó Béla tehetséges évről való. Ez a generáció

* Elhangzott Dersi Tamás temetésén.